

January 2018 | GPoT PB No. 48

SURİYE’NİN GELECEĞİ VE TÜRKİYE-SURİYE İLİŞKİLERİ

Dr. Oğuz Çelikkol¹

Giriş

Türkiye’nin 911 km ile en uzun kara sınırını paylaştığı komşusu Suriye’de 7 yıldan beri yıkıcı bir iç savaş yaşanmaktadır. Bu iç savaş Arap Baharının Suriye’ye yansması, Suriye halkının demokrasiye, çoğulcu yönetime ve siyasi hayata katılım isteklerinin daha fazla ortaya çıkışından, Şam rejiminin siyasi ve ekonomik reformlarla bu istekleri karşılamak yerine, eskiden yaptığı gibi, halk hareketini şiddet ve zor yoluyla ezmek istemesinden dolayı 2011 yılında patlak vermiştir.

Şam rejiminin Suriye halkının siyasi ve ekonomik reform isteklerini göz ardı etmesi, muhalefete karşı şiddet kullanması yeni bir durum değildir. Hafız Esad döneminde 1982 yılında Hama’da yaşananlar, Şam rejiminin geçmişte kendi halkına karşı aşırı şiddet kullanmaya olan eğilimini göstermiştir. Babasından sonra Başar Esad’ın iktidara getirilmesini takiben 2001 yılında Suriye’de yaşanan ve “Şam Baharı” adı verilen demokratik yöndeki siyasi değişim ve ekonomik reform istekleri de yine zor yoluyla bastırılmıştır. Bundan dolayı, Suriye’deki katı, despotik rejimi yumşatmak ve halkın yönetime katılımını sağlayacak şekilde ıslah etmek yönünde önemli bir fırsat kaçırılmıştır.

2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı kısa sürede uluslararası bir boyut kazanmış, bölgesel ve küresel güçlerin müdahaleleriyle daha da karmaşık bir hal almıştır. Şam rejiminin Hama, Hums gibi önemli şehirleri ile birlikte başkent Şam’ı kaybetmesi ve rejimin çökmesi İran’ın Suriye iç savaşına doğrudan müdahalesiyle engellenmiş, İran’ın talimatıyla Hizbullah milisleri Lübnan’dan Suriye’ye geçerek Şam rejimi güçleriyle birlikte savaşımaya başlamışlardır. Bölgesel bir güç olan İran’ın Suriye iç savaşına doğrudan müdahalesinin Şam rejimini tek başına kurtarmaya yetmemesi üzerine, bu kez Rusya 2015 yılında Suriye iç savaşına doğrudan müdahale etmiştir. Bu müdahale iç savaşta Şam rejiminin üstün duruma gelmesini sağladığı gibi, Rusya’yı da Suriye’nin geleceğinde en önemli rolü üstlenen bir dış güç konumuna getirmiştir.

¹ Dr. Oğuz Çelikkol Büyükelçi (Em.) ve İstanbul Kültür Üniversitesi Öğretim Görevlisi, “İçimizdeki Komşu Suriye”, “Dünden Bugüne Türk-Yunan İlişkilerine Bir Bakış”, “One Minute’tan Mavi Marmara’ya Türkiye-İsrail Çatışması” kitaplarının yazarı.

Sorunlar

Suriye’de başlangıçta Şam rejiminin meşruluğunu kaybettiğini ve değişmesi lazım geldiğini belirten ABD’nin rejimin çökmesini sağlamak amacıyla harekete geçmemesi ve Suriye muhalefetine verdiği askeri ve mali desteği sınırlı tutması, muhalefeti destekleyen Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar gibi ülkeler için önemli bir hayal kırıklığı olmuştur. Esasen Şam rejiminin iç savaşı kaybetmesi için gereğini yapmayan ABD’nin kararsız tutumu ve Suriye’nin geleceği için muhalefeti destekleyecek kapsamlı bir strateji ortaya koyamaması, bir yandan Rusya’nın Suriye’ye doğrudan müdahalesi için gerekli ortamı hazırlarken, diğer yandan zaten bölünmüş olan Suriye muhalefetinin daha da parçalanmasını ve muhalefet içinde aşırı unsurların güç kazanarak ön plana çıkmasını kolaylaştırmıştır.

DEAŞ’ın 2013 yılı sonlarında ön plana çıkması ve Suriye’nin bir bölümünü fiilen kontrol etmeye başlamasından sonra, ABD’nin bu kez bu terör örgütüyle mücadele gerekçesiyle Suriye’de uygulamaya koyduğu politikalar Türkiye için daha da büyük sorunlar ortaya çıkartmaya başlamıştır. Meşruluğunu kaybettiğini söylemeye devam ettiği Şam rejiminin nasıl değiştirileceği konusunda kapsamlı bir strateji ortaya koymayan ABD’nin daha sonra Suriye politikasını sadece DEAŞ’la mücadele olarak tanımlamaya başlaması ve bu yönde Türkiye’nin PKK’nın Suriye uzantısı olarak gördüğü PYD ile işbirliğine girmesi, Ankara ile Vaşington’un Suriye’ye bakışlarında önemli ayrılıkların ortaya çıkmasına neden olurken, Ankara ile Vaşington arasında güven kaybını da hızlandırmıştır.

Ankara’nın kırmızı çizgi olarak tanımlamasına rağmen, Vaşington’un PYD’nin Fırat nehrinin batısına geçmesini teşvik etmesi Ankara’nın Vaşington-PYD işbirliği konusundaki kuşklarını arttırmış, PYD’nin ele geçirdiği Menbiç’te Vaşington tarafından Türkiye’ye verilen sözler bugüne kadar yerine getirilmemiştir. ABD’nin DEAŞ’la mücadele sonrasında PYD’nin askeri kanadı YPG’ye verilen silahların DEAŞ’la mücadele sonrasında toplanacağı yönünde verdiği sözlerin de Ankara’da rahatlama yarattığını söylemek çok zordur.

Vaşington’un PYD’nin DEAŞ’tan aldığı ve geleneksel olarak Arap ve Türkmenlerin yaşadığı Tel Abyad, Menbiç ve Rakka gibi yerleşim birimleri ve çevresindeki nüfus yapısının bozulmasına göz yumması, DEAŞ sonrasında da Suriye’de PYD ile işbirliğini aynen sürdürmekte ısrarlı davranması, ABD’de Suriye’nin toprak bütünlüğü ve Suriye’nin geleceği üzerine ne düşünüldüğü konusunda Türkiye’de ortaya çıkan kaygı ve şüpheleri arttırmaktadır.

Suriye’deki iç savaşın durdurulması ve Suriye’deki yönetim sorununa masa başında bir çözüm bulunması için gayretler uzun bir süredir devam etmektedir. Arap Ligi ve Bağlantısızlar Hareketi tarafından başlatılmaya çalışılan girişimlerin sonuçsuz kalması, Birleşmiş Milletlerin soruna eğilmesine giden yolu açmıştır. BM Genel Sekreteri’nin Suriye Özel Temsilciliği görevine getirilen

Kofi Annan ve Laktar İbrahimi gibi önemli isimler, yapısı nedeniyle sorunda önemli bir rol oynayamayan BM Güvenlik Konseyi'nin yerini doldurmaya çalışmışlardır.

BM gözetiminde yapılan Cenevre Süreci toplantılarında Şam rejimi ile Suriye muhalefetinin bir araya getirilmesi ve ateşkesle birlikte Suriye'de bir geçiş döneminden sonra ülkeye yeni bir siyasi yapı ve düzen getirilmesi fikrinden hareket edilmiştir. Suriye Halkının Dostları, Uluslararası Suriye Destek Grubu gibi adlar altında yapılan uluslararası toplantılarda da Cenevre Sürecine destek verilmeye çalışılmıştır.

2012 yılından beri süren ve sonuncusu 2017 yılının Kasım ayında yapılan Cenevre toplantılarında, bugüne kadar sürekli ve kalıcı bir ateşkes sağlanması dahil, hiçbir konuda önemli, uygulanan bir sonuç alındığını söylemek mümkün değildir. Suriye'de ateşkesin kalıcı hale geleceği kısa bir geçiş dönemi sırasında onaylanacak yeni bir anayasa ile ülkede çok partili bir döneme geçişin gerçekleşmesi ve uluslararası gözetim altında yapılacak seçimle Suriye'nin yeni bir siyasi yapıya kavuşması gerektiği ortaya çıkmakla beraber, Başar Esad ve Esad ailesinin kısa, orta ve uzun dönemde Suriye'de oynayacağı rol konusunda Suriye içinde, bölgesel ve küresel güçler arasında tamamen farklı görüşler bulunmaktadır.

Uluslararası toplumun büyük bir kısmı, yedi yıldır süren kimyasal silahların dahi kullanıldığı yıkıcı ve kanlı bir iç savaş ve felaketten sonra Esad ailesinin, farklı bir siyasi yapı oluşturulsa da ülkede kayda değer bir değişim olacağına inanmamaktadır. Geçmişteki despotik ve aşırı şiddet eğilimli alışkanlıklarından vazgeçmediği sürece Esad'ın ülkeyi yönetmesinin imkansız olduğuna ve Şam'da değişim olmadan Suriye'ye çoğulcu yapının, adil seçim sisteminin, birlik ve barışın getirilmesinin zor inanılmaktadır.

7 yıldır süregelen bu iç savaş Suriye'de büyük bir insani felakete neden olmuştur. İç savaşta hayatını kaybeden Suriye'li sayısının 500 bini geçtiği zannedilmektedir. Suriye halkının yarısı kadarı olan 12 milyona yakın insan evlerini terk etmek ve bunun 6 milyona yakını ise Suriye'den kaçarak diğer ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Silahlı çatışmalar nedeniyle başta Halep olmak üzere bütün Suriye şehirlerinde büyük bir yıkım meydana gelmiştir. Birçok kaynak Suriye'de yaşananların İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana meydana gelen en ciddi insani kriz olduğu görüşündedir.

Bu ölçüde bir felaketten sonra Suriye'de toplumsal barışı ve istikrarı yeniden tesis etmenin hiç de kolay olmayacağı çok açıktır. İç savaş Suriye'de Suriye toplumundaki alt kimliklerin (Sünni, Alevi, Durzi, Hristiyan, Arap, Kürt, Türkmen) daha da kuvvetlenmesine yol açmış, Suriye halkını birbirine bağlayıcı bir Suriye'li üst kimliğinin ön plana çıkartılmasını daha da zorlaştırmıştır. Bu nedenle Suriye'de gerçek bir barış için birleştirici bir tutum ve geçmişteki sorunlardan kendisini koparmış bir yönetim gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İlk önce İran ve daha sonra Rusya'nın iç savaşa doğrudan müdahaleleri Suriye'deki dengeleri büyük ölçüde değiştirmiştir. Bugün Şam rejimi Suriye'nin önemli bir bölümünü kontrol etmekte ve bu bölgedeki küçük direniş noktalarını da ele geçirmeye devam ederek rejimin durumunu güçlendirmektedir. Kendi içinde bölünmüş ve ortak hareket edemeyen Arapça konuşan muhalefet büyük ölçüde yoğun nüfusun yaşadığı dört ana bölgeye sıkışmış durumdadır. PYD'li Kürtler, ABD'nin desteğiyle DEAS'tan aldığı bölgelerle Suriye'nin önemli bir bölümünü elinde tutmaktadır.

Siyasi Çözüm Arama Gayretleri

Mevcut durumda Suriye'deki askeri çatışmaların sonuna gelinmekte olduğu yönündeki işaretler artmaktadır. Ancak ülkeyi çok uzun bir süreden beri etkileyen şiddet sarmalı ve Suriye halkını etkileyen insani felaket boyutu devam etmektedir. Askeri çatışmalardaki azalma ve Astana'da kararlaştırılan ateşkes henüz siyasi bir çözüme döndürülemediği. Suriye'nin geleceği, ülkenin nasıl siyasi bir yapıya kavuşturulacağı ve nasıl yönetileceği açık değildir. Bugün Suriye'nin geleceğinde en önemli rol oynayan dış güç Rusya'dır. Siyasi çözüm için ümitler Cenevre sürecinden, Rusya, Türkiye ve İran'ın katılımıyla başlayan Astana ve Soçi süreçlerine kaymıştır.

Vaşington, Astana ve Soçi süreçlerini uzaktan izlemekte, Rusya'nın kontrolü altında olduğunu düşündüğü bu süreçlere destek vermekten kaçınmaktadır. Bununla birlikte Astana sürecinin Cenevre'ye kıyasla daha başarılı olduğu da ortadadır. Soçi ve Astana'da kararlaştırılan "Çatışmasızlık Bölgeleri" yer yer Şam rejimi tarafından ihlal edilse de istikrarsız bir ateşkesin uygulanmasını ve Suriye sorununa siyasi bir çözüm arama çabalarının hızlandırılabilmesini sağlamıştır. Yeni bir siyasi yapının oluşturulması ve yeni bir anayasa yapılması yönünde önemli bir adımın Ocak ayı sonunda Soçi'de toplanacak "Suriye Halkları Kongresi" ile atılması beklenmektedir.

Soçi toplantısına hangi Suriyeli grupların katılacağı ve muhalefetin nasıl temsil edileceğinin tespiti zor olmuş, Kongre daha önce ertelenmiş, ancak bu zorluklar aşılarak Kongre'nin yapılması aşamasına gelinebilmiştir. Kongrenin başarısı Suriye sorununa siyasi çözüm bulunması yönünde önemli bir ivme ve ilerleme olacaktır. Suriye Halkları Kongresi'nin başarısını engelleyebilecek en önemli konular arasında Başar Esad ve Esad ailesinin kısa ve uzun dönemde Suriye'de kurulacak siyasi yapı içinde nasıl bir rol oynayacağı hususundaki görüş ayrılıklarının bulunması beklenmelidir.

Doğu Guta ve İdlib'deki çatışmasızlık bölgelerinde son dönemde görülen ciddi ateşkes ihlalleri Şam rejiminin bir yandan Suriye sorununa hala askeri bir çözüm aramakta olduğunu ve bu bölgelerden sivil halkı kaçırarak bölgelerin demografik yapısını bozmak istediğini gösterirken, diğer yandan Şam rejiminin bu ay sonunda Soçi'de toplanacak Suriye Halkları Kongresi'ni daha başlangıçta sabote etmeye mi çalıştığı sorusunu da akla getirmektedir. Şam rejimi Nusra Cephesi'yle mücadele gerekçesiyle kontrolü altındaki bölgeleri genişletmeye ve Çatışmasızlık Bölgeleri'ne sığınan sivil halkı terörize ederek kaçırmaya çalışmaktadır. Şam rejiminin bu son ateşkes ihlalleri, eğer Astana'da kararlaştırılan ateşkesin devam etmesi ve Suriye'deki siyasi soruna masa başında Suriye halkının kabul

edeceği bir çözüm bulunması ve Soçi toplantısında bir ilerleme sağlanması isteniyorsa, Rusya ve İran'ın Şam üzerinde ciddi bir baskı ortaya koymaları gerektiği açık şekilde ortaya çıkmıştır.

Esasen, Suriye sorununa siyasi bir çözüm bulunabilmesi büyük ölçüde soruna doğrudan ve dolaylı olarak dahil olan bölgesel ve küresel güçlerin sorunu masa başında çözme ve Suriye'de kendilerine bağlı olan kesim ve grupları bu yönde etkileme konularında ne ölçüde kararlı olduklarına bağlı görmektedir. Suriye'deki iç savaşın başlangıcından itibaren Suriye'li yerel kesim ve güçlerin bölgesel ve küresel güçler tarafından kullanıldığı bir "vekalet" savaşı olduğuna işaret edilmiştir. Bölgesel güç İran ve küresel güç Rusya başından itibaren iç savaş sırasında Şam rejimini desteklemişlerdir. İlk önce rejime askeri ve mali destek sağlayarak dolaylı olarak karıştıkları Suriye iç savaşına, bu yetmeyince rejimin yenilmesini ve çökmesini engellemek amacıyla (ilk önce İran ve daha sonra Rusya) bir aşamada silahlı güçlerini Suriye'ye göndererek doğrudan müdahale etmek durumunda kalmışlardır.

İran'ın Suriye'yi genel Orta Doğu stratejisi içinde önemli bir ülke olarak gördüğü açıktır. ABD'nin yanlış politikaları ve müdahaleleri sonucu Irak'taki durum ve dengelerin İran lehine dönmesinden sonra Suriye'nin Tahran için önemi başka bir boyut kazanmıştır. İran'ın Irak ve Suriye (ve Lübnan) üzerinde nüfuz alanını genişleterek ve güçlendirerek, Akdeniz'e ulaşması olanak dahiline girmiştir. Bu tabloya Yemen de katılınca Tahran'ın Orta Doğu stratejisi daha açık bir şekilde görülebilmekte, Tahran'ın İslam Dünyası içindeki Şii gruplar üzerindeki hamilik rolü dışında, İslam Dünyasının liderliği ve enerji yollarının kontrolü gibi daha büyük hedeflere odaklandığı ortaya çıkmaktadır.

Tahran'ın bütün iç sorunlarına karşılık ortak bir sınır bile paylaşmadığı Suriye ve Yemen gibi ülkelerdeki iç sorunlara bu ölçüde karışmasını ve bu ülkelere kaynak ayırmasını başka türlü izah etmek imkanı bulunmamaktadır. İran'ın sadece Suriye iç savaşına müdahale için yaptığı harcamaların yıllık 15 milyar dolar seviyesine kadar yükseldiği, Suriye'de çarpışmalarda ölen İranlı sayısının 10 binin üzerinde olduğu, bugüne kadar İran'ın Suriye iç savaşına aktardığı mali kaynağın 100 milyar dolar seviyelerine çıktığı tahmin edilmektedir.

Rusya'nın Suriye iç savaşına doğrudan müdahalesi ise Moskova'nın Suriye'yi Arap Dünyası içindeki en yakın müttefiki olarak tutmak ve Suriye'deki Rus askeri üslerini muhafaza etmek gibi istekleriyle açıklanmaktadır. Putin yönetimindeki Rusya'nın ABD'nin hakim olduğu tek kutuplu bir uluslararası sisteme karşı çıktığı, Moskova'nın çok merkezli uluslararası bir sistemdeki rolünü sürekli olarak vurguladığı da bilinmektedir. Moskova'nın Suriye'yi uluslararası alanda oynadığı rolü vurgulamak amacıyla da kullandığı, Akdeniz ve Orta Doğu'da var olmayan bir Rusya'nın küresel güç olma iddiasının gerçekçi olmayacağını bildiği de görülmektedir. Bugün hem Rusya hem ABD Suriye iç savaşına, farklı sebeplerle ve farklı ölçülerde de olsa, karışmış durumdadır.

Türkiye'nin Öncelikleri

Türkiye'nin Suriye'deki öncelikleri, 7 yıldır süren iç savaş sırasında değişim göstermiştir. Ankara için başlangıçta, Arap Baharı'na duyulan genel sempatinin de etkisiyle, halkın yönetime katılacağı, daha çoğulcu ve demokratik bir Suriye kurulması önem taşıırken, iç savaşın uzaması, rejimin hemen yıkılmayacağına anlaşılmaması ve muhalefetin bölünerek muhalefet içinde aşırı grupların hakim duruma çıkmasıyla Türkiye'nin güvenliği için Suriye'nin tekrar bir tehdit durumuna gelmemesi, Türkiye-Suriye sınırının güvenliği, PKK'nın Suriye iç savaşındaki rolü, Suriye'nin siyasi birliği ve toprak bütünlüğü, Türkiye'nin Arap Orta Doğu'suyla fiziki irtibatının kesilmemesi gibi hususlar daha ön plana çıkmaya başlamıştır. Ankara için, daha önce Irak'ta görüldüğü gibi, ABD'nin bu kez Suriye'de uyguladığı politikaların da ciddi hayal kırıklıkları ve sorunlar yarattığı görülmektedir.

Her şeyden önce Obama Yönetimi bir yandan Şam rejiminin meşruluğunu kaybettiği ve değişmesi gerektiği yönündeki sert söylemlerini sürdürürken ve müttefiklerini de bu yönde Suriye sorununda taraf tutmaya teşvik ederken, alanda rejim değişikliğini sağlayacak şekilde ılımlı muhalefeti siyasi ve askeri açıdan desteklemekten kaçınmış, rejimin havada askeri üstünlüğüne son verecek tedbirleri almamış, Suriye'de savaşın uzaması ve muhalefetin zayıflayarak bölünmesi ve radikalleşmesi sürecini adeta seyretmiştir. Türkiye'nin başlangıçta ortaya koyduğu uçuşa yasak bölgeler ve güvenli bölgeler gibi iç savaşın seyrini değiştirecek ve Suriye dışına göçü engelleyecek önerilerin Obama Yönetimi tarafından kabul görmemesinin Ankara'da doğurduğu düş kırıklığı açıktır.

Şam rejiminin kimyasal silah kullanması gibi "kırmızı çizgilerinin" dahi aşılmasına rağmen harekete geçmemesi ve rejimin kendi halkına karşı kimyasal silah kullanmasından sonra Rusya tarafından rejimi kurtarmak için ortaya konulan formülleri benimsemesi, Obama Yönetimi'nin Suriye'de rejim değişikliğini sağlayacak uzun dönemli ve yapısal bir strateji benimsemeyeceğini göstermiştir. Vaşington İran'ın ilk önce Hizbullah vasıtasıyla ve daha sonra doğrudan Suriye iç savaşına dahil olmasına da tepki göstermemiş, Obama Yönetimi'nin bu tepkisizliği ve açık bir Suriye politikasının olmaması daha sonra Rusya'nın Suriye'ye doğrudan müdahalesi için gerekli ortamı da yaratmıştır.

Ancak, daha sonraki aşamalarda DEAŞ'ın Irak'tan Suriye'ye geçerek Suriye'deki iç savaş ortamında güçlenmesi ve Fırat nehri boyunca Suriye'de yerleşmesi, burdan Irak'taki Amerikan çıkarlarını açıkça tehdit etmesi üzerine, Obama Yönetimi Suriye iç savaşına ciddi bir şekilde eğilmek durumunda kalmış, bununla beraber bu kez de Suriye'deki amaç ve hedeflerini DEAŞ terör örgütüyle mücadele olarak çizmiştir.

Vaşington'un DEAŞ terör örgütüyle mücadelede, Türkiye'nin bütün uyarılarına rağmen, yerel "müttefik" olarak PKK'nın Suriye uzantısı PYD'yi seçmesi Ankara-Vaşington hattında Suriye bağlamında işbirliği imkanlarını ortadan kaldırmış, Ankara-Vaşington arasındaki güven krizinin daha da büyümesine neden olmuştur.

Obama Yönetiminden sonra gelen Trump Yönetimi'nin PYD'ye verilen ağır silahların DEAŞ sonrasında toplanacağı, PYD ile ittifakın zorunluluktan kaynaklandığı ve geçici olduğu gibi söylemlerin, Menbiç'te verilen sözlerin tutulmaması da dikkate alındığında, Ankara'da rahatlık yaratmadığı görülmektedir. DEAŞ'ın temizlenmesinden sonra da devam ettiği görülen ABD-PYD işbirliğinin Trump Yönetimi'nin Suriye'nin gerçek toprak bütünlüğü konusunda, Vaşington'dan yapılan açıklamalara rağmen, ne kadar samimi olduğu ve Suriye'nin geleceği konusundaki görüşleri konusunda Ankara'daki soru işaretlerini giderek arttırdığını da izlenmektedir.

İleriye Bakış

Mevcut şartlar altında Türkiye'nin bir yandan sınır güvenliğini sağlamak ve Türkiye menfaatlerinin hedef alan terör örgütleriyle mücadele etmek için Suriye'de gerekli adımları atarken ve alandaki mevcudiyetini güçlendirirken, diğer yandan Suriye'deki siyasi krizin masa başında çözümü için Rusya ve İran'la, Astana ve Soçi süreçleri vasıtasıyla, sürdürdüğü işbirliğini devam ettirmesi önem taşımaktadır. Türkiye, Astana ve Soçi süreçlerinde yer alması ve Suriye sahasındaki varlığı sebebiyle, Suriye'nin geleceği konusunda rol oynayabilecek bir konumdadır. Suriye sorununu çözmek kolay olmayacak ve zaman alacaktır. Sahadaki mevcudiyetleri ve yerel müttefikleri güçlü olan ülkeler Suriye'nin geleceği konusunda masa başında da seslerini daha fazla duyurabileceklerdir.

Bugün Suriye sorunu, Rusya ve ABD, hatta Avrupa Birliği'yle ilişkilerimizde de (sığınmacılar boyutuyla) önemli bir rol oynamaktadır. Suriye konusunda Türkiye ile Rusya'nın gerçekleştirdiği işbirliği Astana ve Soçi süreçlerinin yürütülmesinde etkili olmuştur. Türkiye, bu işbirliği sayesinde Fırat Kalkanı Operasyonunu daha sorunsuz olarak yürütebilmiş, Ocak ayı sonunda yapılacak Soçi Suriye Halkları Konferansı'nda Suriye Kürtlerini PYD'nin temsil etmemesi sağlanabilmiştir. Bütün zorluklara ve Ankara'da Vaşington-PYD işbirliğinin gittiği yön ve Vaşington'un amaçları konusunda oluşan kaygı ve soru işaretlerine rağmen Suriye konusunda ABD ile diyalog ve işbirliğimiz de sürdürülmelidir.

Türkiye-ABD ilişkileri iki ülke için de çok boyutlu ve önemlidir. NATO içinde müttefik olan iki ülke arasında Suriye dahil güven ortamı tekrar ve hızla kurulmalıdır. Vaşington'un Ankara'nın hemen sınırlarında Türkiye menfaatlerini hedef alan bir terör örgütünün yerleşmesine ve yapılanmasına, bu terör örgütünün Suriye'nin geleceği konusunda rol oynamasına izin veremeyeceğini anlaması önemlidir. Kuzey Suriye'deki durum Kuzey Irak'taki durumdan tamamen farklıdır. Kuzey Irak'ta ABD, Türkiye'nin de ilişki kurabildiği (KDP ve KYB gibi) Kürt parti ve gruplarla işbirliği yapmıştır.

Aslında ABD uzun bir süre (1979'dan 2003'e kadar) bu gruplarla ilişkilerini de sadece Türkiye üzerinden ve Türkiye vasıtasıyla sürdürebilmiştir. Kuzey Suriye'de ise ABD bir NATO müttefikini hedef alan ve kendisinin de terör örgütü olarak kabul ettiği PKK'nın Suriye uzantıyla işbirliği yapmakta; Türkiye'nin güvenliğini ve Türkiye gibi bir müttefikiyi ilişkilerini ciddi şekilde tehlikeye atmaktadır. Türkiye'nin bu durum ve çelişkiyi dış politikada çok başlılığın hakim olduğu ve iç

çekişmeler nedeniyle zor bir dönemden geçen Vaşington'a ısrarla anlatmaya devam etmesi ve Suriye konusunda Ankara-Vaşington iletişim hatlarını açık tutması önem taşımaktadır.

Türkiye'nin beklentisi, toprak bütünlüğünü ve siyasi birliğini koruyan, daha demokratik, daha çoğulcu, halkın yönetime gerçek bir şekilde katıldığı yeni bir Suriye'nin kurulması ve komşu ülkelere kaçan Suriyelilerin büyük bölümünün ülkelerine dönebilmeleridir. Suriye'nin genelinde ve hiçbir bölgesindeki iç savaş öncesi nüfus yapısının bozulmasına izin verilmemelidir. Ancak, özellikle Arap Baharının çöküşü ve Arap Dünyası'ndaki genel durum göz önüne alındığında yeni bir Suriye kurulmasının kolay olmayacağını da kabul etmek gerekmektedir.

Suriye, Türk dış politikasında uzun bir süre daha öncelikli yer almaya devam edecektir. Suriye'de geçen 7 yıl içinde yaşananlar da dikkate alınarak izlenecek Suriye politikamız, iç savaşta büyük bir felaket yaşayan Suriye halkına ve komşumuz Suriye'nin geleceğine yapabileceğimiz olumlu bir katkı olacaktır. Gelecekteki Türkiye-Suriye ilişkileri ve işbirliğinin alacağı şekil bakımından önem taşıyacağı gibi, tüm Orta Doğu'yla ve Arap Dünyası'yla ilişkilerimizi ve hatta Türkiye'nin sınır ve iç güvenliğinin geleceğini de etkileyecektir.

Global Political Trends Center (GPO'T Center) is a nonprofit, nonpartisan research institution established under the auspices of Istanbul Kltr University in 2009.

GPO'T Center was founded with the aim to support reconciliation and non-violent solutions to international as well as domestic issues through dialogue. Our mission is to contribute to stability, democratization and peace through organizing multitrack diplomacy meetings, conducting innovative and independent research, and encouraging informed debates in the media on key issues affecting Turkey and the world.

GPO'T Center serves as a platform for the free exchange of views and information on political, social and economic matters concerning a variety of parties and segments of society. We aim to achieve our mission by routinely bringing together opinion leaders, government officials, policy makers, analysts, scholars, experts and members of the media from Turkey and abroad.

Our publications can be downloaded from our website for free. They are also accessible through online libraries worldwide, such as the International Relations and Security Network in Zurich, Europe's World in Brussels, and Columbia University Press in New York. Additionally, you can find our books on Google Books and Amazon Kindle.

CONTACT DETAILS

Global Political Trends (GPO'T) Center
Istanbul Kltr University
Atakoy Campus, Bakirkoy
34 156 Istanbul, Turkey
www.gpotcenter.org
info@gpotcenter.org
Tel: +90 212 498 44 76/65
Fax: +90 212 498 44 05

